

Concepció Ramió

CÀNONS

LÍQUIDS I CÒSMICS

**12 CànonS originals per a veu
amb acompanyaments instrumentals.**

Il·lustracions d'Elisabet Farrés

E648

mostra - muestra
sample

Sobre els cànons

El cànon, la forma musical més estricta de l'estil imitatiu, que té els seus orígens en els segles XIII i XIV amb la *caça* (*caccia, chasse*), i adquireix en els s. XV i XVI el seu esplendor, permet en l'actualitat en la seva forma més simple, una vessant didàctica, i alhora lúdica, de triple efecte: d'una banda ofereix la possibilitat d'introduir el cantaire en un ambient harmònic sense quasi adonar-se'n, de l'altra li dona ocasió de poder-ne treballar la precisió rítmica i mètrica sense necessitat de posar un accent especial en l'estructura harmònica i, finalment, l'ajuda a endinsar-se en els entrellats de l'estil imitatiu de manera senzilla.

Aquesta publicació de dotze cànons infantils i juvenils, a més, ofereix una eina pedagògica de múltiples aplicacions, necessària en el moment de la seva publicació. Es tracta de cànons compostos a tres o quatre veus, progressius quan a dificultat i quan a temàtica. Per això es presenta en dos formats o volums: d'una banda el més senzill, destinat a cantaires i alumnes on s'hi troba la melodia i el text, i, de l'altra, el format més complet, expressament pensat per als professors/res d'escoles o directors/res de corals, que inclou:

1. Unes aplicacions de tipus pedagògic per a fer-los factibles dins els currículums als diversos centres pedagògics.

2. Una proposta formal coherent per a interpretar-los.

3. L'acompanyament de piano, que es pot utilitzar facultativament per a enriquir el conjunt i ajudar la interpretació, si bé també és possible treballar-los i interpretar-los *a cappella*.

4. Una proposta instrumental escrita acompanyada de suggeriments de variants instrumentals diverses.

Cal tenir en compte que, si bé tenen caràcter infantil i juvenil, les diferents peces han estat pensades per a ser utilitzades tant en corals infantils com en corals d'adults i també a les escoles de música a fi que s'incloguin dins el repertori cantat a la classe de llenguatge per a complementar altres lectures o a la classe de cant coral per a treballar continguts relacionats amb la veu i l'afinació. Atès que, excepte el primer d'ells, la resta fugen de les sonoritats tradicionals conegudes com a modes major i menor, també tindran seva utilitat com a eina pedagògica per a estudiants de música de nivell mitjà. Per aquesta mateixa característica podran resultar molt útils per a fer-ne exercicis de reconeixement auditiu (dictats), d'anàlisi (veient-ne l'estructura i les harmonies resultants) i com a model per a exercicis de creativitat.

A més, poden tenir la seva presència a les escoles de primària i secundària a fi de realitzar un treball sensitiu d'afinació i precisió rítmica. Així es pot concebre el primer cànon per a un infant de 6 anys, el segon per a un de 7, el tercer per a un de 8, etc. i el darrer per algú d'uns 17 anys. Si es volgués ensenyar un cànon a cadascun dels cursos d'una escola que inclogués Primària, Secundària i fins i tot Batxillerat, en correspondria un a cada nivell.

La realitat és que es poden fer cantar dins d'un marge d'edat més ampli o, en alguns casos, indefinit. Val a dir que també són vàlids igualment per cantar en família, en grups d'esplai o en qualsevol altre marc que es desitgi.

Per a que això sigui possible s'hi ha de veure en aquestes petites peces una font de possibilitats oberta a qualsevol de les circumstàncies dels cantaires i, per tant, susceptible al màxim, als canvis necessaris per adequar-los a cada situació. No es tracta d'una obra tancada i de funcionalitat limitada a la interpretació en sales de concert, si bé aquesta funció també hi resta inclosa. Les propostes formals i instrumentals ofertes, doncs, cal prendre-les com a suggeriments i no com a obligacions.

mostra muestra
sample

Sobre els textos

Els textos, desimbolts uns i divertits uns altres, de caràcter variat, infantils i juvenils, ajuden a fer d'aquest treball una eina àgil i animosa. Els sis primers són pensats per a infants, tal com s'ha indicat, progressivament de més petits a més grans, i els sis restants per a adolescents i grans. Així, *Jocs de cucanya* recorda les típiques festes infantils a l'aire lliure, ara ja una mica en desús, que acabaven gairebé sempre en xocolatada. *Al matí quan em llevo tard* posa de manifest la reticència dels humans, creatius per naturalesa, als tràfecs quotidians i al fet d'estar pendents de l'horari, reticència que els infants manifesten en el seu estat més pur. Amb *Em gronxo a les estacions* es recorre a la cançó enumerativa, afegint un caràcter diferenciador per a cada frase i estació. Per a una mica més grans es reservarà el *Molts diners tenia* en unes edats on la crítica social i els valors morals ja comencen a ser, de manera incipient, motiu de qüestionament. El desimbolt *A la piscina* no és més que un seguit d'efectes sonors amb el qual podreu passar una bona estona, tant petits com grans. *No has sentit mai parlar la pluja al riu?* tanca el cicle infantil aportant la vessant bucòlica i d'admiració per la natura sempre atractiva als infants sigui en forma d'històries, sigui en forma d'interès per l'observació.

Obre el cicle per a joves i grans *Entra el vent!* fent referència a un seguit de tòpics d'adolescència, com el del jove mesell que es tanca a la seva habitació per a aïllar-se del món i no pot amb el vent que, a més a més, li enveja l'enorme rapidesa del seu pensament. *El meu cor em dansa* és un homenatge a la inspiració nocturna i als somnis de vetlla que solen prendre una embranzida inusitada en aquestes edats. També és en aquestes edats quan es qüestionen moltes coses i els joves es replantegen les aparents certeses, que poden no ser-ho l'endemà, d'aquí el *Cànon de les paradoxes*. Amb *La primera «trompa»* s'entra a l'etapa de sortir i, sovint, de beure massa sense conèixer-ne la mesura ni les conseqüències. *Presagi còsmic* fa referència a la descoberta de la líbido, recreada en un paisatge ancestral d'una cultura llunyana on el signes còsmics tindrien el seu significat. I, per acabar, l'idealisme corona aquesta colla de petites peces amb *Terra, aigua, foc, aire* fent una crida a la responsabilitat de tots per a salvar el nostre planeta, la nostra Terra, a través del petit llantiol de llum, al·legoria de la saviesa que du cadascú a dins i que se suma a la dels altres, reunits simbòlicament a la balma del «bosc dels secrets».

Agraïments

He d'agrair especialment a M. Antònia Pujol i Subirà els suggeriments musicals i pedagògics així com a Clara Dalmau i Palet la revisió literària dels textos poètics. Vull també agrair a l'equip de pedagogues, pedagogs i col·legues que, de manera desinteressada, van fer-ne possible la primera interpretació experimental a la Capella de la Mare de Déu de Montserrat d'Igualada en el marc del Cicle de concerts breus de primavera-estiu, organitzats per *Llegim...? Llibreria*, el dia 27 de juny de 2009.

mostra - muestra
sample

Índex de cançons, veus i propostes instrumentals

Títol	Veus	Piano	Proposta instrumental	Pàgina
1 • Jocs de cucanya	3	Si	2 violins i violoncel	6
2 • Al matí quan em llevo tard	3	Si	Oboè, 2 clarinets, fagot	8
3 • Em gronxo a les estacions	4	Si	Quartet de corda	10
4 • Molts diners tenia	4	Si	2 Cl. i Fg. // 2 Sax.alts i Sax.ten.	12
5 • A la piscina	4	No	No	14
6 • No has sentit mai parlar la pluja al riu?	4	Si	Flauta i quartet de corda	16
7 • Entra el vent	3	Si	Ob. 2 Cl. Fg. i Vc. (opcional)	18
8 • El meu cor em dansa	4	Si	No	20
9 • Cànon de les paradoxes	3	Si	2 flautes, 2 violins, violoncel	22
10 • La primera “trompa”	3	Si	Ob. Cl. Fg. Vla. i Vc.	24
11 • Presagi còsmic	3	Si	2 clarinets i fagot	26
12 • Terra, aire, foc, aigua...	3	No	No	28

mostra - muestra
sample

1 • Jocs de cucanya

$\bullet = 112$
mf ① (a)

Quin de - li - ri, quin mar - ti - ri bar - re - jat amb xo - co - la - ta. Qui - na
 5 co - lla pes - si - go - lla, que em treu tant de po - lle - gue - ra. Tren - ca
 9 l' o - lla amb la sa - ba - ta i sal - ta a cor - da amb u - na ca - ma. Quin de -

(*) per acabar

Aplicació pedagògica

Senzill d'afinació i totalment homorrítmic. Ideal per introduir la forma cànon a la mainada. En tonalitat de do major, recorre totes les notes de l'escala i l'interval de tercera és preferent. També és molt adequat per a l'aprenentatge de les primeres notes (mi-sol-la) als que apliqueu el mètode Kodály i derivats. A les classes de cant coral, pot ser útil per treballar la respiració ràpida i conscient al final de cada frase. De tot el recull, és el més adequat per a iniciació.

Proposta formal

Cànon a tres veus amb un acompanyament d'extensió equivalent, que es correspondrà sempre amb la primera veu. Sense introducció instrumental, començarem amb totes les veus a l'uníson amb acompanyament instrumental. Les entrades seran equidistants i equivalents a les seccions o frases de 4 cc (a, b, c).

L'esquema resultant (a, b, c per les veus i A, B, C per l'acompanyament instrumental) seria el següent:

1a veu	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
2a veu	a	b	c	-	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b
3a veu	a	b	c	-	-	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a
Instr.	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C

(accelerant)

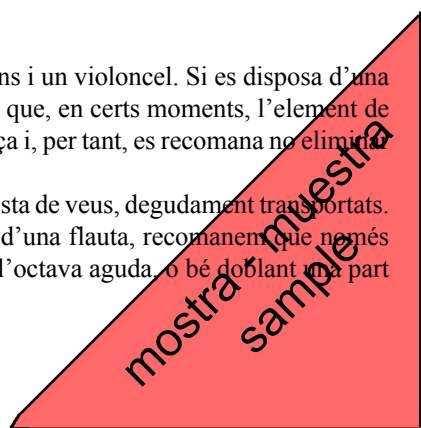
A partir de la penúltima volta de la primera veu, es farà una mica d'accelerant i, a partir de l'última, se'n farà més. S'acabarà sense calderó amb les dues darreres notes molt accentuades i brusques: la primera veu al final del cànon, la segona veu al final de la segona secció, i la tercera al final de la primera.

És més adequat per a veus blanques soles, però, en el cas d'haver-hi veus d'home, es recomana que cantin a l'uníson inicial i doblin la primera veu en les dues darreres voltes, a partir de l'accelerant.

Proposta instrumental

La instrumentació més adequada és la de la corda. En principi, es proposen dos violins i un violoncel. Si es disposa d'una viola, es podran repartir les notes i s'alliberaran els violins de les dobles cordes, tot i que, en certs moments, l'element de densitat i brusquedat que aporta l'interval en doble corda, fa costat al caràcter de la peça i, per tant, es recomana no eliminar totes les dobles cordes.

Si es disposa d'instruments de vent, es recomana un fagot per baix i clarinets per a la resta de veus, degudament transportats. Si es disposa d'un oboè, seria millor realitzar la veu superior i si, a més, disposem d'una flauta, recomanem que només sigui per acolorir el conjunt: ja sigui doblant la veu superior de l'acompanyament, a l'octava aguda, o bé doblant una part vocal.

1 • Jocs de cucanya

Piano

♩ = 112

mf

♮ A

♮ B

7

f

♮ C

1 • Jocs de cucanya

Violí I

Violí II

Cello

♩ = 112

mf

♮ A

♮ B

7

f

♮ C

mostra - muestra
sample